

**Herdenkingstoespraak bij het overlijden van Nelson Mandela
door de Voorzitter van de Tweede Kamer,
Anouchka van Miltenburg op dinsdag 10 december 2013**

Dames en heren,

Vandaag staan wij stil bij het overlijden van Nelson Mandela van Zuid-Afrika, de man die wereldwijd hét symbool werd van de strijd voor gelijkwaardigheid en vrijheid. Het bericht van zijn overlijden raakt mensen over de hele wereld.

Mandela hoort thuis in hetzelfde rijtje als Mahatma Gandhi en Martin Luther King: leiders van een politieke en sociale emancipatiebeweging, die met hun principiële geloof in de fundamentele waardigheid van mensen, ongeacht hun huidskleur, afkomst, nationaliteit of geloofsovertuiging, een moreel leiderschap toonden dat uitsteeg boven de specifieke situatie waarin zij zichzelf bevonden. Een leiderschap dat van belang was voor zijn generatie en dat tot voorbeeld en inspiratie strekt van de huidige en waarschijnlijk volgende generaties.

Evenals Gandhi en King was Mandela een leider die wegens zijn principiële strijd gevangen werd gezet. In zijn geval zelfs 27 jaar! Hij betaalde voor zijn principes een hoge persoonlijke prijs. Dat hij zich na zijn vrijlating wist te richten op verzoening met zijn tegenstanders en op het overbruggen van verschillen, bezegelde zijn leiderschap.

De televisiebeelden van zijn vrijlating staan mij nog helder voor de geest. Een rijzige man, anders dan ik mij had voorgesteld. Hij liep, alsof hij een middagwandeling maakte, de vrije wereld in. Ik deelde het gevoel van ongeloof met velen. De tegenstelling tussen de juichende mensenmassa enerzijds en de serene rust van Mandela anderzijds maakte diepe indruk. De mensen die hem opwachtten wilden hem aanraken, maar zijn grootsheid leek hen daarvan te weerhouden...

Nelson Mandela heeft voor, tijdens en na zijn presidentschap verschillende bezoeken gebracht aan ons land. De eerste keer was in juni 1990, vlak na zijn vrijlating uit de gevangenis. In 1994 was hij wederom in ons land, Velen zullen zich het moment herinneren dat Ruud Gullit zijn gouden bal overhandigde aan zijn held Mandela.

De Eerste en Tweede Kamer ontvingen president Mandela op 12 maart 1999 tijdens zijn staatsbezoek aan Nederland. Hij hield een toespraak voor de leden van beide Kamers in de Oude Zaal van de Tweede Kamer. Hij sprak daar vertrouwen uit over de toekomst van zijn land na zijn komende afscheid als president. Tijdens dit staatsbezoek maakte hij een memorabele tocht door de Amsterdamse grachten en ontving hij een eredoctoraat van de Universiteit van Leiden.

In juni 2002 was Nelson Mandela voor het laatst in Nederland. In Middelburg ontving hij de Four Freedoms Award, voor zijn strijd voor gelijke rechten en kansen voor iedereen. In het Vredespaleis staat sinds 2005 een borstbeeld van Nelson Mandela, schouder aan schouder met de beeltenis van Mahatma Gandhi.

In 1964 werd Nelson Mandela veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf. In zijn slotpleidooi verdedigde Mandela zichzelf met de woorden: "Ik heb het ideaal gekoesterd van een democratische en vrije maatschappij waar alle mensen tezamen kunnen leven in harmonie en met gelijke kansen. Dat is een ideaal waarvoor ik hoop te mogen leven om het tot werkelijkheid te zien worden, Maar als het niet anders kan, ben ik bereid voor dit ideaal te sterven".

Over zichzelf zei hij ook:

"Mensen verwachten meer van me dan ik menselijk gezien kan waarmaken". Relativerende woorden maar, zo vraag ik mij af, kan een mens iets hogers bereiken dan voor zovele anderen een bron van inspiratie te zijn?

In het licht van de woorden van Mandela beseffen wij dat vrijheid en democratie kostbaarheden zijn.

Onze gedachten gaan uit naar de naasten van Nelson Mandela en alle andere mensen die hem dierbaar waren en voor wie hij dierbaar was.